

BUJI FERENC:

Magasles
Esszék és reflexiók
a tradíció távlatából

Az általános (kritikai) fogalmaknak Buji Ferenc esszéi és reflexiói kapcsán nincs sem jelentőségük, sem súlyuk, mert ezekkel a szövegekkel szemben nem lehet akármilyen értelmezési struktúrát követni. Egy recenzió esetén a végső kimenetel szempontjából döntő lehet az első mondat, jelen esetben azonban nem vinne túl közel a megoldáshoz, ha az, ami amúgy nyilvánvaló – nevezetesen Buji Ferenc *nem mindennapi* nyelven szól az olvasókhöz – leírásra kerülne.

Adná magát egy ilyen óvatoskodó kezdéshez képest mondjuk egy olyan *eszme-futtatás*, amely a címből kiindulva eljutna egyenesen az ún. magaskultúra fogalmához, majd a könyv fejezetein végiglapozva bizonygatná, végül pedig diadalittasan megállapítaná, hogy az létezik, a szerző annak jeles képviselője, és lényegében az olvasó sem marad ki a jóból, csak vegye meg a könyvet: kiadó, oldalszám, ármegjelölés stb. VÉGE.

Meg kell állapítanom azonban, hogy a hagyományos fogalomrendszerek egyszerűen lepattannak a szóban forgó szövegekről. Így aztán nem csoda, hogy sokakat ez kellőképpen irritál is, hiszen az általuk

használt nyelv nem bizonyul elég sikeresnek, gyakorlatilag körben forog. Túlságosan nagy örömrre mégsem lehet okunk, mert nem állíthatjuk, hogy ez a körbenforgás ne sodorna magával sokakat.

Nagy örömrre már csak azért sincs ok, mert a kötetben szereplő írások szinte kivétel nélkül azt a helyzetet tárják fel, amit jól szemléltet – a Bujira minden bizonnyal nagy hatást tett – Hamvas Béla *Karnevál* című művének két szereplője, bizonyos Mr. Wintermaster és Mr. Pen között lezajlott örökbecsű párbeszéd – magyarárn rendesen benne vagyunk a slamasztikában.

Most már biztosan sokan kíváncsiak arra, miről is szól ez a könyv. Arról, hogy a kb. 2600 évvel ezelőtt élt emberek gondolkodása olyannyira különbözött a miénktől, hogy amennyiben lehetséges lenne a gondolkodás rájuk jellemző módjának vagy módszerének felelevenítése a jelenlegi társadalmi viszonyok között, úgy a társadalmi jelenségek a Bujira által megfogalmazott szempontok szerint ítéltetnének meg. A fentiekben persze van némi ellentmondás: amennyiben a szerző valóban következetes lenne az archaikus gondolkodáshoz, most nem lenne miről írnom, hiszen szerinte csak a mai világ számára vált szükségessé a szelleminek dologként való rögzítése. Az esszéknek ezért különösen azok a részei értékesek, amelyek pusztán az archaikus gondolkodás-

nak imént említett módjáról szólnak. Így leginkább az időnek, a világnak a szemlélete lehet tanulságos számunkra. Ezek a szövegek gondolkodni tanítanak. Ha úgy tetszik, arra a gondolkodásra, amely a jézusi értelemben vett gyermeki gondolkodás (vö. Lk 18,17), azt pedig nem hiszem, hogy ez bárkinek kárára válna. Így nem véletlen, hogy az egyik leg gazdagabb szöveg Perger Éva gyermekrajzának elemzése (*Genezis – egy gyermekrajz metafizikai tanulságai*).

A kötetben összegyűjtött reflexiók között olyan is akad, amely aktuális témát dolgoz fel – például a szekták helyzetét –, ám fontosságát és az eddig elmondottakat tekintve a Határ Győzővel foglalkozó szöveget érdemes kiemelniünk. Határ Győző ugyanis szintén a vallásbölcseletet használja eszközként írásaiban, és igyekszik tisztesseges következetességgel, a felvilágosodás szempontjait sem megkerülve építkezni. Buji számára ezzel szemben éppen a tradíció távlata válik problematikussá, pontosabban mintha megfeledezne erről a távlatról, és közvetlenül igyekezne alkalmazni az archaikus tapasztalatot a jelen viszonyokra. Ez pedig azért veszélyes, mert közben az ember könnyen megfeledezhet arról, hogy a hagyományban maga is résztvevő.

ÁBRAHÁM DÁNIEL PÉTER

(*Kairosz Kiadó, Budapest, 2003,*
284 oldal, 2800 Ft)

MEZEI BALÁZS:

Vallás és hagyomány

Mint korábbi műveiben, a szerző a *Vallásbölcselet* „előszavaként” megjelent *Vallás és hagyomány* című kötetében is a husserli fenomenológia olyan vallásfilozófiai lehetőségeit keresi, amelyek méltó *katolikus* választ adhatnak a protestáns vallásfilozófia hagyományára, miáltal az ún. „ontoteológia-vád” nem múló divatja idején filozófia és teológia sajátos viszonyát tárja fel.

Ha a filozófia a radikális újra-kezdés, ezáltal pedig a folytonosság megtörésének igényével lép is fel, módszeres kételye éppen a kételkedő személyének kétségbevonhatatlanságát, vagyis alapvető folytonosságát feltételezi. Az emberi személy, bár a maga közvetlenségében kétségbevonhatatlan, egyben mégis megragadhatatlan, s mint ilyen vezet át a teológia alapkérdéséhez: Istenről beszélni, aki megragadhatatlan, akinél semmi nagyobb nem gondolható. A teológia ugyanakkor folytonosságot állít, hagyományra hivatkozik, hitre, amely nem kételkedik; de maga nem hit, hanem a hit tudománya, amely a megalapozás nehézségével és a tudományos racionalitás feltételeivel, vagyis a folytonosság hiányával szembesül. A teológia a vallásos hit folytonosságát a hittudományi folytonosság hiány fényében prob-